DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 12 februari 2009 *

I mål C-93/08,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (Lettland) genom beslut av den 14 februari 2008, som inkom till domstolen den 28 februari 2008, i målet

Schenker SIA

mot

Valsts ieņēmumu dienests,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna J.-C. Bonichot, J. Makarczyk, P. Kūris och C. Toader (referent),

* Rättegångsspråk: lettiska.

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
justitiesekreterare: handläggaren R. Şereş,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 4 december 2008,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Schenker SIA, genom A. Tauriņš, styrelseledamot, biträdd av I. Faksa, advokāte,

— Valsts ieņēmumu dienests, genom Dz. Jakāns, i egenskap av ombud, biträdd av E. Krimela, i egenskap av ombud,

— Lettlands regering, genom E. Balode-Buraka, E. Eihmane och K. Drēviņa, samtliga i egenskap av ombud,

— Tjeckiens regering, genom M. Smolek, i egenskap av ombud,

— Greklands regering, genom O. Patsopoulou och Z. Chatzipavlou, båda i egenskap av ombud,

— Finlands regering, genom J. Heliskoski, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom E. Kalniņš och S. Schønberg, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 1383/2003 av den 22 juli 2003 om tullmyndigheternas ingripande mot varor som misstänks göra intrång i vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som skall vidtas mot varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter (EUT L 196, s. 7).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan bolaget Schenker SIA (nedan kallat Schenker) och Valsts ieņēmumu dienests (nationellt skatteverk), angående böter som ålagts

bolaget efter det att varor som misstänktes göra intrång i en immateriell rättighet hade förstörts.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapslagstiftningen

3 Genom förordning nr 1383/2003 upphävdes och ersattes rådets förordning (EG) nr 3295/94 av den 22 december 1994, om åtgärder för att förhindra övergång till fri omsättning, export, återexport eller hänförande till ett suspensivt arrangemang av varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor (EGT L 341, s. 8; svensk specialutgåva, område 2, volym 16, s. 77).

4 I skälen 3, 5, 9 och 10 i förordning nr 1383/2003 anges följande:

”(3) Om varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor samt överlag varor som gör intrång i immateriella rättigheter har sitt ursprung i eller kommer från tredje land, bör deras införsel till gemenskapens tullområde förbjudas... Vidare bör ett lämpligt förfarande införas som gör det möjligt för tullmyndigheterna att ingripa för att på bästa sätt se till att detta förbud upprätthålls.

…

(5) Tullmyndigheternas ingripande bör bestå antingen i att myndigheterna uppskjuter frigörandet för övergång till fri omsättning, export eller återexport av de varor som misstänks vara varumärkesförfalskade eller pirattillverkade eller gör intrång i vissa immateriella rättigheter, eller i att myndigheterna kvarhåller varorna … så länge som det behövs för att kunna avgöra om det faktiskt rör sig om sådana varor.

…

(9) För att underlätta tillämpningen av denna förordning både för tullförvaltningarna och för rättighetshavarna bör det även införas ett mer flexibelt förfarande för att man skall kunna förstöra varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter. Detta bör kunna ske utan att ett förfarande inleds för att fastställa om intrång har gjorts i immateriella rättigheter enligt de nationella bestämmelserna.

(10) Det bör fastställas vilka åtgärder som skall vidtas för varor som befunnits vara varumärkesförfalskade eller pirattillverkade eller annars göra intrång i vissa immateriella rättigheter. Dessa åtgärder bör inte bara beröva dem som är ansvariga för handeln med dessa varor den ekonomiska vinningen av transaktionen och utgöra påföljd, utan även effektivt avskräcka från ytterligare transaktioner av samma slag.”

5 I artikel 2.1 a i, i förordning nr 1383/2003, föreskrivs följande:

”I denna förordning avses med …

a) *varumärkesförfalskade varor*:

i) varor, inbegripet emballage, som utan tillstånd har försetts med ett varumärke som är identiskt med det giltigt registrerade varumärket för varor av samma slag eller som i väsentliga drag inte kan skiljas från ett sådant varumärke och som därigenom gör intrång i varumärkesinnehavarens rättigheter enligt [gemenskapsrätten] eller enligt [den nationella] lagstiftningen …”

6 I artikel 10 första stycket i förordningen föreskrivs följande:

”De gällande bestämmelserna i den medlemsstat där varorna befinner sig i någon av de situationer som avses i artikel 1.1 skall tillämpas för att avgöra om det gjorts intrång i en immateriell rättighet enligt de nationella bestämmelserna.”

7 Artikel 11.1 i nämnda förordning har följande lydelse:

”1. Om tullmyndigheterna har kvarhållit eller uppskjutit frigörandet av varor som misstänks göra intrång i en immateriell rättighet … får medlemsstaterna i enlighet med sin nationella lagstiftning föreskriva att ett förenklat förfarande skall användas med rättighetshavarens samtycke, vilket gör det möjligt för tullmyndigheterna att låta överlämna sådana varor för förstöring under tullkontroll, utan att det behöver fastställas om intrång gjorts i en immateriell rättighet enligt de nationella bestämmelserna. I detta syfte skall medlemsstaterna i enlighet med sin nationella lagstiftning tillämpa följande villkor:

— Rättighetshavaren skall inom tio arbetsdagar efter mottagandet av den underrättelse som avses i artikel 9 … skriftligen informera tullmyndigheterna om att de varor som omfattas av förfarandet gör intrång i en immateriell rättighet enligt artikel 2.1 och tillställa dessa myndigheter deklarantens, innehavarens eller ägarens skriftliga samtycke att lämna över varorna för förstöring … Denna tid får vid behov förlängas med ytterligare tio arbetsdagar.

— Förstöringen skall, om inte annat följer av den nationella lagstiftningen, ske på rättighetshavarens bekostnad och ansvar, och före förstöringen skall det alltid tas varuprover som tullmyndigheterna skall bevara på ett sådant sätt att de kan användas som godtagbar bevisning vid rättsliga förfaranden i den medlemsstat där de kan behövas.”

8 I artikel 18 i förordning nr 1383/2003 föreskrivs följande:

”Varje medlemsstat skall införa påföljder som skall tillämpas vid överträdelser av denna förordning. Dessa påföljder skall vara effektiva, proportionella och avskräckande.”

Den nationella lagstiftningen

9 I artikel 201.12 andra stycket i lagen om administrativa förseelser (Administratīvo pārkāpumu kodekss) föreskrivs följande:

”Den som till ett tullförfarande hänför varumärkesförfalskade eller pirattillverkade varor eller som tillfälligt innehar sådana varor åläggs böter. Böterna bestäms för fysiska personer till lägst 50 och högst 250 lats och för juridiska personer till lägst 500 och högst 5 000 lats. Därutöver ska varorna tas i beslag.”

Tvisten i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

10 Schenker, som är tullombud, tillämpade enligt vad som överenskommits i ett avtal, i eget namn och för varumottagarens Rovens SIA (nedan kallat Rovens) räkning, tullförfarandet för övergång till fri omsättning på varor försedda med varumärket Nokia.

11 Vid en kontroll av de importerade varorna som utfördes den 16 februari 2005 misstänkte Rīgas muitas iestāde (tullkontoret i Riga) att det rörde sig om varumärkesförfalskade varor.

12 Med stöd av artikel 9 i förordning nr 1383/2003 kvarhöll tullmyndigheten varorna och skickade varuprover för yttrande till en företrädare för Nokia Corp., som är innehavare av varumärket Nokia. Myndigheten underrättade även Rovens om detta förfarande.

13 Den 1 mars 2005 meddelade Nokia Corp. tullmyndigheten att det pågick diskussioner med Rovens om möjligheten att använda det förenklade förfarandet för förstöring av varor. Samtidigt begärdes att tidsfristen för att kvarhålla varorna skulle förlängas med tio dagar.

14 Den 3 mars 2005 underrättade Nokia Corp. tullmyndigheten om att varuproverna var varumärkesförfalskade. Den 4 mars 2005 ingick Nokia Corp. och Rovens en överenskommelse om att varorna i fråga skulle förstöras på Rovens bekostnad. Överenskommelsen ingavs till tullmyndigheten den 11 mars 2005.

15 Den 1 april 2005 upprättade nämnda myndighet ett protokoll i vilket det fastställdes att Schenker i egenskap av deklarant hade åsidosatt artiklarna 9 och 16 i förordning nr 1383/2003. Myndigheten, som grundade sig på Nokia Corp:s underrättelse av den 3 mars 2005, fann därför att Schenker hade gjort sig skyldig till en förseelse i den mening

som avses i artikel 201.12 andra stycket i lagen om administrativa förseelser och ålade bolaget böter om 500 LVL (lettiska lats).

16 Schenker överklagade utan framgång detta beslut till generaldirektören för Valsts ieņēmumu dienests. Bolaget överklagade därefter nämnda beslut till Administratīvā rajona tiesa (regional förvaltningsdomstol). Som grund för överklagandet gjordes gällande att det enligt artikel 11 i förordning nr 1383/2003 faktiskt finns en möjlighet att underlåta att fastställa om en vara är varumärkesförfalskad. Överklagandet ogillades.

17 Apgabaltiesa (regional appellationsdomstol) fann efter överklagande att nämnda artikel 11 inte var tillämplig, då överenskommelsen om förstöring av varorna ingicks först efter det att tullmyndigheterna hade kontrollerat om det förelåg intrång i en immateriell rättighet.

18 Schenker väckte därför kassationstalan vid Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments, som beslutade att vilandeförklara målet och hänskjuta följande tolkningsfråga till domstolen:

”Ska artikel 11 i förordning nr 1383/2003 tolkas på så sätt, att det inte är möjligt att ålägga den som har deklarerat varorna eller den som äger varorna en sanktion enligt de nationella bestämmelserna, när innehavaren av den immateriella rättigheten (rättighetshavaren) kommer överens med deklaranten eller ägaren om att varorna ska överlämnas för förstöring, eller inleder diskussioner om möjligheten att överlämna dem för förstöring, och tullmyndigheterna, inom ramen för detta förfarande, informeras om att varorna är föremål för varumärkesförfalskning?”

Prövning av tolkningsfrågan

19 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida en användning av det förenklade förfarande som avses i artikel 11 i förordning nr 1383/2003, och som inletts med samtycke från den som innehar den immateriella rättigheten och från importören, innebär att behöriga nationella myndigheter förlorar möjligheten att ålägga den som är ansvarig för införseln av sådana varor till gemenskapens tullområde en påföljd i den mening som avses i artikel 18 i denna förordning, såsom böter.

Yttranden som inkommit till domstolen

20 Schenker anser att förordning nr 1383/2003 inte ger tullmyndigheterna rätt att ålägga påföljder när innehavaren av en immateriell rättighet och importören har inlett ett förenklat förfarande, dels för att förstöring av de aktuella varorna redan i sig utgör en påföljd, dels för att nämnda myndigheter inte har rätt att ingripa i en tvist mellan enskilda näringsidkare, på vilka enbart civilrättsliga regler och medel för tvistelösning är tillämpliga. Schenker kan inte heller i egenskap av tullombud åläggas en sådan sanktionsavgift som böter i importörens eller tillverkarens ställe.

21 Tullmyndigheten i målet vid den nationella domstolen ålade dessutom de omtvistade böterna enbart på grundval av varumärkesinnehavarens förklaring. Schenker betvivlar dock, i likhet med Europeiska gemenskapernas kommission, att förklaringens bevisvärde räcker för att konstatera att det föreligger ”intrång i en immateriell rättighet” enligt förordning nr 1383/2003.

22 Valsts ieņēmumu dienests, den lettiska, den tjeckiska, den grekiska och den finländska regeringen samt kommissionen anser att en användning av det förenklade förfarande som avses i artikel 11 i förordning nr 1383/2003 inte innebär att behöriga myndigheter förlorar möjligheten att ålägga påföljder i den mening som avses i artikel 18 i denna förordning. Det framgår nämligen även av skäl 10 i denna förordning att medlemsstaterna är skyldiga att införa effektiva, proportionella och avskräckande påföljder som ska tillämpas vid intrång i immateriella rättigheter.

Domstolens svar

23 Beträffande behöriga myndigheters möjlighet att ålägga en påföljd i den mening som avses i artikel 18 i förordning nr 1383/2003, när de berörda näringsidkarna har inlett ett sådant förenklat förfarande som avses i artikel 11 i denna förordning, påpekar domstolen att, vilket framgår av skäl 9 i denna förordning, det förenklade förfarandet har införts för att underlätta tillämpningen av förordning nr 1383/2003 både för tullförvaltningarna och för rättighetshavarna.

24 Enligt artikel 9.1 i förordning nr 1383/2003 ska behörigt tullkontor som, efter att ha bifallit en av rättighetshavaren ingiven ansökan om ingripande, finner att de aktuella varorna misstänks göra intrång i en immateriell rättighet nämligen uppskjuta frigörandet av varorna eller kvarhålla dessa i syfte att fastställa om det gjorts intrång i en immateriell rättighet.

25 När förfarandet inte leder till något resultat inom den föreskrivna fristen finns det en risk för att varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter införs till gemenskapens tullområde. Vidare ska varumärkesinnehavaren, till sin ansökan om ingripande, bifoga en förklaring enligt artikel 6.1 andra stycket i förordning nr 1383/2003 om att denne samtycker till att bära alla de kostnader som uppkommer

vid tillämpningen av denna förordning till följd av att varorna förvaras under tullkontroll i enlighet med artikel 9 och, i förekommande fall, artikel 11 i denna förordning.

26 För att avhjälpa olägenheter till följd av förfarandets längd och de kostnader för lagring som innehavaren av en immateriell rättighet ska stå för, har det i förordning nr 1383/2003 införts en möjlighet till ett förenklat förfarande så att innehavaren av denna rättighet, efter samtycke från deklaranten, innehavaren eller ägaren till de misstänkta varorna, kan få varorna förstörda under tullmyndigheternas kontroll. Såsom framgår av skäl 9 i denna förordning bör detta kunna ske utan att ett förfarande inleds för att fastställa om intrång har gjorts i immateriella rättigheter enligt de nationella bestämmelserna.

27 De nationella myndigheterna förlorar emellertid inte möjligheten att ålägga en påföljd i den mening som avses i artikel 18 i förordning nr 1383/2003 när ett sådant förenklat förfarande – vars införande i den interna rättsordningen är frivilligt för medlemsstaterna – används, eftersom det framgår av nämnda bestämmelse att medlemsstaterna ska införa påföljder som ska tillämpas vid överträdelser av nämnda förordning.

28 Såsom framgår av skäl 3 i förordning nr 1383/2003 ska det nämligen råda ett generellt förbud mot att införa varor som gör intrång i en immateriell rättighet till gemenskapens tullområde.

29 Såsom följer av artikel 18 i förordning nr 1383/2003, jämförd med skäl 10 däri, är medlemsstaterna skyldiga att införa påföljder som ska tillämpas vid överträdelser av nämnda förordning. Dessa påföljder ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

30 Förstöring av varor som sker enligt ett frivilligt förfarande som endast inleds under förutsättning att varumärkesinnehavaren och importören har kommit överens om detta kan inte, i motsats till vad Schenker har gjort gällande, betraktas som en påföljd som vidtas av en nationell myndighet med tillämpning av de påföljdsbestämmelser som medlemsstaterna är skyldiga att införa enligt artikel 18 i förordning nr 1383/2003.

31 Den tjeckiska och den finländska regeringen har dessutom med rätta påpekat att det i artikel 11.1 andra strecksatsen i förordning nr 1383/2003 uttryckligen föreskrivs att det före förstöring alltid ska tas varuprover som tullmyndigheterna ska bevara på ett sådant sätt att de kan användas som godtagbar bevisning vid rättsliga förfaranden i den medlemsstat där de kan behövas.

32 Vad slutligen beträffar den bevisning som krävs för att kunna fastställa att intrång skett i en immateriell rättighet, påpekar domstolen att det framgår av artikel 10 i förordning nr 1383/2003 att det är de gällande bestämmelserna i den medlemsstat där varorna befinner sig, i någon av de situationer som avses i artikel 1.1 i denna förordning, som ska tillämpas för att avgöra om det gjorts intrång i en immateriell rättighet enligt de nationella bestämmelserna.

33 Av det anförda följer att frågan som ställts ska besvaras enligt följande: En användning av det förenklade förfarande som avses i artikel 11 i förordning nr 1383/2003, och som inletts med samtycke från den som innehar den immateriella rättigheten och från importören, innebär inte att behöriga nationella myndigheter förlorar möjligheten att ålägga den som är ansvarig för införseln av sådana varor till gemenskapens tullområde en påföljd i den mening som avses i artikel 18 i denna förordning, såsom böter.

Rättegångskostnader

34 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

En användning av det förenklade förfarande som avses i artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 1383/2003 av den 22 juli 2003 om tullmyndigheternas ingripande mot varor som misstänks göra intrång i vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som skall vidtas mot varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter, och som inletts med samtycke från den som innehar den immateriella rättigheten och från importören, innebär inte att behöriga

nationella myndigheter förlorar möjligheten att ålägga den som är ansvarig för införseln av sådana varor till Europeiska gemenskapens tullområde en påföljd i den mening som avses i artikel 18 i denna förordning, såsom böter.

Underskrifter